

PĒTĪJUMS

NORMATĪVIE AKTI, KAS REGULĒ ŪDENSMALU LABIEKĀRTOŠANU

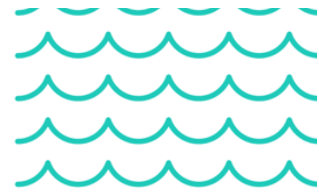
Pētījums veikts “Publisko un privāto partnerattiecību biedrības “Zied zeme”” projektā „Daugavas upes baseina ekonomiskā potenciāla attīstība” (DaugavAbasMalas) Nr.18-00-A019.332-000002, kas tiek īstenots Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam apakšpasākumā “Starpterritoriālā un starpvalstu sadarbība”.

Par pētījuma saturu ir atbildīgs tā autors Guntis Zilberts.

Pētījuma autors nav atbildīgs par ziņojumā iekļautās informācijas tālāku izmantošanu un tās radītajām sekām. Pārpublicēšanas, citēšanas vai citādas izmantošanas gadījumā atsauce uz pētījumu un tā autoru ir obligāta.

Pētījums neatspoguļo finansētāja viedokli.

2018.gada 7.novembris



IEVADS

Publiskie ūdeņi ir nozīmīgs mūsu valsts resurss, kuru izmantošana veicina teritorijas ekonomisko attīstību.

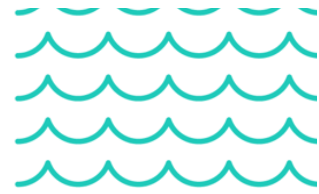
Sākot no augšteces Latvijas teritoriālās robežas Daugavai pieguļ Krāslavas novads, Daugavpils novads un Ilūkstes novads, Preiļu novads, Vārkavas novads, Līvānu novads un Jēkabpils novads, Krustpils novads un Salas novads, Pļaviņu novads, Kokneses novads, Aizkraukles novads un Jaunjelgavas novads, Lielvārdes novads un Ķeguma novads un Ikšķiles novads, Salaspils novads un Ķekavas novads, to Daugavas deltā vainago galvaspilsēta Rīga.

Daugava tek cauri 43 pagastiem un 11 lielākām vai mazākām pilsētām.

Publisko un privāto partnerattiecību biedrība „Zied Zeme” un septiņas vietējās rīcības grupas (turpmāk – VRG): biedrība „Daugavpils un Ilūkstes novadu partnerība "Kaimiņi”, biedrība „Lauku partnerība „Sēlija””, biedrība „Aizkraukles rajona partnerība”, biedrība „Partnerība „Daugavkrasts”, biedrība „Stopiņu un Salaspils partnerība”, biedrība „Krāslavas rajona partnerība” un biedrība „Preiļu rajona partnerība”, kopš 2018. gada jūlija ir uzsākušas Eiropas Savienības finansētu sadarbības projektu - **Daugavas upes baseina ekonomiskā potenciāla attīstības izpētei un veicināšanai “DaugavAbasMalas”**.

Projekta darbības notiek divos saturiskajos blokos:

1. Daugavas upes baseina ekonomiskā potenciāla attīstības izpētes pasākumi, kas, sadarbojoties pašvaldībām un VRG, ietver 8 DaugavAbuMalu Satikšanās jeb konferences, tematisko fokusgrupu diskusiju ciklu un uz to rezultātu pamata veidotu socioloģisko pētījumu,



kas tiks prezentēts 2019. gada aprīlī. Konferences pulcēs VRG aktīvistus, pašvaldību amatpersonas, tūrisma uzņēmējus, amatniekus, pētniekus, politikas plānotājus, jauniešus un citas aktīvās iedzīvotāju grupas, lai kopīgi meklētu risinājumus Daugavas ekonomiskā potenciāla efektīvākai izmantošanai un identificētu iespējas ciešākai, visu iesaistīto pušu izaugsmi veicinošai sadarbībai.

2. Daugavas ūdens tūrisma maršruta izpētes ekspedīcija (norisinājās 2018. gada jūlijā un augustā ar plošiem no Daugavas augšteces Piedrujas pagastā, Krāslavas novadā, līdz Mangaļsalas bākai, veicot 352 kilometrus). Ekspedīcijas komanda dokumentēja un mērīja tūrisma ūdensceļu, apstāšanās vietas, drošas Daugavas HES apiešanas vietas, kā arī 1km attālumā no krasta - kultūrvēsturiskos objektus un tūrisma pakalpojumu sniedzējus Daugavas abos krastos. Ekspedīcijas rezultātā taps ikvienam pieejama, viegli lietojama interaktīva karte, ar kuras palīdzību visi interesenti varēs atkārtot šo maršrutu pa posmiem vai kopumā.

Projekta mērķis ir sabiedrības līdzdalības veicināšana, pieejamu un drošu ūdensmalu marķēšana un kartēšana, praktiska darbības plāna izveidošana, publisko un privāto personu (VRG, pašvaldību, komersantu, tūrisma aģentūru, biedrību u.c.), kas piekļaujas Daugavas upei, sadarbības un pieredzes apmaiņas veicināšana, nolūkā paplašināt Daugavas baseina ekonomisko potenciālu, tūrisma aktivitātes, uzņēmējdarbības attīstību un nodarbinātību.

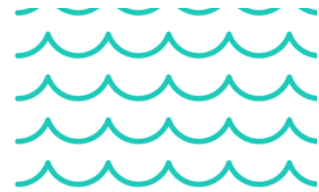
Papildus iepriekš minētajiem pasākumiem projektā tiek analizēti normatīvie akti, kas regulē ūdensmalu labiekārtošanu. Pētījuma mērķis ir ne tikai izpētīt dažādu pašvaldību pieeju ūdensmalu attīstības regulēšanā, bet arī publisko un privāto personu (pašvaldību, komersantu, tūrisma aģentūru, biedrību u.c.), kas piekļaujas Daugavas upei, sadarbības un pieredzes apmaiņas veicināšana, nolūkā paplašināt Daugavas baseina ekonomisko potenciālu, tūrisma aktivitātes un uzņēmējdarbības attīstību.

Projektā ir plānots izstrādāt tūrisma zīmju Daugavas ūdensceļam, boju un pieturas punktu zīmju grafisko identitāti un vadlīnijas, kā arī sagatavot normatīvo aktu projektu šo zīmju apstiprināšanai.

Normatīvā regulējuma izpētes procesā tika veikta aptauja, lūdzot visas iesaistītās pašvaldības sniegt informāciju par normatīvajiem aktiem attiecībā uz būvniecību ūdensmalās, atbildot uz 3 jautājumiem:

1. Kādi normatīvie akti regulē būvniecību jūsu pašvaldības publiski pieejamajās teritorijās ūdensmalās Daugavas baseinā?
2. Kādi normatīvie akti regulē norāžu un zīmju izvietojumu jūsu pašvaldības publiski pieejamajās teritorijās ūdensmalās Daugavas baseinā?
3. Kas ir būve un kas nav būve ūdensmalā esošo normatīvo aktu regulējuma ietvaros?

Atbildes uz uzdotajiem jautājumiem sniedza šādas pašvaldības: Daugavpils novada, Jēkabpils pilsētas, Jēkabpils novada, Kokneses novada, Krustpils novada, Ķekavas novada, Mārupes novada, Ogres novada, Salaspils novada, Stopiņu novada (kurš gan tieši nerobežojas ar Daugavas upi, bet savu viedokli par normatīvo aktu pielietojumu būvniecībai ūdensmalās sniedza), Pļaviņu novada, Ikšķiles novada būvvalde un Rīgas pilsētas būvvalde.



ŪDENSMALU ATTĪSTĪBAI PIEMĒROJAMĀIS REGULĒJUMS VALSTISKĀ LĪMENĪ

Zemes pārvaldības likumā pašvaldībām noteiktās valdītāja tiesības un likumā “Par pašvaldībām” noteiktais pienākums rūpēties par racionālu publisko ūdeņu pārvaldību un to ilgtspējīgu izmantošanu sastāv no vairākām komponentēm, proti, publisko ūdeņu pārvaldību veido gan to apsaimniekošanas un izmantošanas noteikumi, teritorijas plānošanas jautājumi, publisko ūdeņu nomas jautājumi un būvniecības regulējums publiskajos ūdeņos. Šī pētījuma mērķis ir galvenokārt vērst uzmanību uz teritorijas plānošanas un būvniecības regulējuma jautājumiem.

Pirms analizēt normatīvo regulējumu ūdensmalu (šajā gadījumā – Daugavas) attīstībai pašvaldību līmenī, nepieciešams noskaidrot, kādi normatīvie akti ir pieņemti valsts līmenī, proti, likumi, Ministru kabineta noteikumi, kuri būtu attiecināmi uz būvniecības un ūdensmalu attīstības un plānošanas jautājumiem u.c.

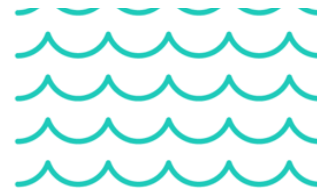
1. **Ūdens apsaimniekošanas likums** (stājās spēkā 2002. gada 15. oktobrī), kurā pārņemtas Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra direktīvas 2000/60/EK, kas nosaka struktūru Eiropas kopienas rīcībai ūdeņu aizsardzības politikas jomā (Ūdens struktūrdirektīva) prasības. Likuma mērķis cita starpā ir izveidot tādu virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzības un apsaimniekošanas sistēmu, kas veicina ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu lietošanu, nodrošinot to ilgtermiņa aizsardzību un iedzīvotāju pietiekamu apgādi ar labas kvalitātes virszemes un pazemes ūdeni. Saskaņā ar minētā likuma 8. pantu tie noteikti šādi upju baseinu apgabali: Daugavas, Lielupes, Gaujas un Ventas baseinu apgabali, kuriem ir jāizstrādā upju baseinu apsaimniekošanas plāni.

2. **Aizsargjoslu likums** (stājās spēkā 1997. gada 11. martā). Ūdenstilpes aizsargjosla tiek noteikta, lai samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām, novērstu erozijas procesu attīstību, kā arī saglabātu apvidum raksturīgo ainavu. Attiecībā uz ūdensmalām ir piemērojams šī likuma II nodaļas - Vides un dabas resursu aizsargjoslas 7. pants - Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas, VI nodaļas 37. pants - Aprobežojumi virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās.

Saskaņā ar šī likuma 7. pantu virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas nosaka ūdenstilpēm, ūdenstecēm un mākslīgiem ūdensobjektiem, lai samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām, novērstu erozijas procesu attīstību, ierobežotu saimniecisko darbību applūstošajās teritorijās, kā arī saglabātu apvidum raksturīgo ainavu. Ostu teritorijās virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas nosaka, lai ilgtspējīgas attīstības interesēs līdzsvarotu vides aizsardzības prasības un ostu ekonomisko attīstību, kā arī samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām un novērstu erozijas procesu attīstību. Šajā pantā ir noteikti arī minimālie virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu platumi. Attiecībā uz Daugavu lauku apvidos (neatkarīgi no zemes kategorijas un īpašuma) tā ir ne mazāk kā 500 metrus plata josla katrā krastā, savukārt pilsētās un ciemos teritoriju plānojumos aizsargjosla tiek noteikta ne mazāk kā 10 metrus plata josla gar virszemes ūdensobjekta krasta līniju, izņemot gadījumus, kad tas nav iespējams esošās apbūves dēļ.

Aizsargjoslu likuma 37. pantā ir noteikti papildus aprobežojumi virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās, piemēram, aizliegums izvietot būves lopbarības glabāšanai,





aizliegums ierīkot atkritumu apglabāšanas poligonus, aizliegums veikt kailcirtes 50 metrus platā joslā, aizliegums applūstošajās teritorijās veikt teritorijas uzbēršanu, būvēt ēkas un būves, arī aizsargdambjus, izņemot [...] e) peldvietu, eliņu, laivu un motorizēto ūdens transportlīdzekļu piestātņu būvniecību, f) jahtu ostu būvniecību, kurās paredzētas ne mazāk kā 25 atpūtas kuģu stāvvietas ūdenī, un to darbības nodrošināšanai nepieciešamo būvju un infrastruktūras objektu būvniecību.

3. **Būvniecības likums** (stājās spēkā 2014. gada 1. oktobrī), kura mērķis ir kvalitatīvas dzīves vides radīšana, nosakot efektīvu būvniecības procesa regulējumu, lai nodrošinātu ilgtspējīgu valsts ekonomisko un sociālo attīstību, kultūrvēsturisko un vides vērtību saglabāšanu, kā arī energoresursu racionālu izmantošanu.

4. Likums "**Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām**" (likumu pieņēmusi Augstākā padome 1993. gada 2. martā un tas ir spēkā no 1993. gada 7. aprīļa). Šī likuma uzdevums ir:

- 1) noteikt īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēmas pamatprincipus;
- 2) noteikt īpaši aizsargājamo dabas teritoriju veidošanas kārtību un pastāvēšanas nodrošinājumu;
- 3) noteikt īpaši aizsargājamo dabas teritoriju pārvaldes, to stāvokļa kontroles un uzskaites kārtību;
- 4) savienot valsts, starptautiskās, reģionālās un privātās intereses īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanā, saglabāšanā, uzturēšanā un aizsardzībā.

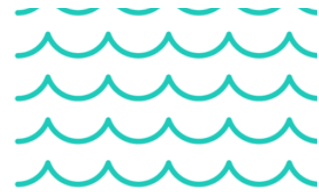
Aizsargājamās teritorijas iedala šādās kategorijās: dabas rezervāti, nacionālie parki, biosfēras rezervāti, dabas parki, dabas pieminekļi, dabas liegumi, aizsargājamās jūras teritorijas un aizsargājamo ainavu apvidi.

Saskaņā ar likuma 13. pantu dabas rezervātus, nacionālos parkus un biosfēras rezervātus izveido Saeima ar attiecīgu likumu. Aizsargājamo ainavu apvidus, dabas liegumus, dabas parkus, aizsargājamās jūras teritorijas un dabas pieminekļus izveido Ministru kabinets. Dabas liegumus, dabas parkus un dabas pieminekļus, kuri ir nozīmīgi dabas vai kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai attiecīgajā teritorijā, var izveidot arī pašvaldības.

Tātad pašvaldībā, kuras administratīvajā teritorijā ir noteiktas aizsargājamās teritorijas, ir jāievēro arī normatīvie akti, kas reglamentā attiecīgās aizsargājamās teritorijas veidošanas kārtību un pastāvēšanas nodrošinājumu.

5. **Teritorijas attīstības plānošanas likums** (stājās spēkā 2011. gada 1. decembrī), kura mērķis ir panākt, ka teritorijas attīstība tiek plānota tā, lai varētu paaugstināt dzīves vides kvalitāti, ilgtspējīgi, efektīvi un racionāli izmantot teritoriju un citus resursus, kā arī mērķtiecīgi un līdzsvaroti attīstīt ekonomiku. Likuma 5. pantā ir noteikti teritorijas attīstības plānošanas līmeņi un izstrādājami dokumenti, proti, reģionālajā līmenī tie ir plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija un attīstības programma, savukārt vietējā līmenī - vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģija, attīstības programma, teritorijas plānojums, lokālplānojums un detālplānojums.

6. **Tūrisma likums** – (stājās spēkā 1999. gada 1. janvārī), kura mērķis ir radīt tiesisku pamatu tūrisma nozares attīstībai Latvijā, noteikt kārtību, kādā valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības un komersanti darbojas tūrisma jomā, un aizsargāt tūristu intereses. Likums nosaka pašvaldību kompetenci tūrisma jomā - teritorijas attīstības plānošanas dokumentos nosaka tūrisma attīstības perspektīvas un kūrortu teritorijas; saskaņā ar teritorijas attīstības plānošanas



dokumenti nodrošina pasākumus tūrisma attīstībai, kā arī vispusīgas un precīzas informācijas sniegšanu; saskaņā ar teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem nodrošina tūrisma objektu saglabāšanu un iespējas tos izmantot tūrisma vajadzībām; veicina kultūrizglītojošo darbu tūrisma jomā un veselīga dzīvesveida popularizēšanu. Likumā, piemēram, ūdenstūrisms kā atsevišķa joma nav izdalīts, taču tas pieskaitāms pie aktīvā tūrisma, dabas tūrisma, ekotūrisma un lauku tūrisma.

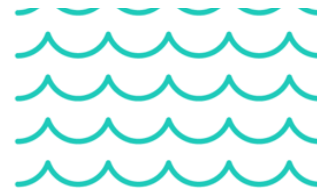
7. **Zemes pārvaldības likums** – (stājās spēkā 2015. gada 1. janvārī), kura mērķis ir veicināt ilgtspējīgu zemes izmantošanu un aizsardzību. Zemes pārvaldības likums nosaka pašvaldību tiesības un pienākumus publisko ūdeņu pārvaldībā. Likums cita starpā nosaka zemes izmantošanas un aizsardzības principus, piemēram, ka, plānojot zemes izmantošanu, vietējā pašvaldība teritorijas attīstības plānošanas dokumentos paredz efektīvu dabas resursu pārvaldību un ilgtspējīgu attīstību; vietējā pašvaldība teritorijas attīstības plānošanas dokumentos apbūvei prioritāri paredz degradētās teritorijas; zemes īpašnieks, valdītājs un lietotājs nerada zemei kaitējumu un ievēro samērīgumu starp sabiedrības vajadzībām un īpašnieku tiesībām (Likuma 3. pants).

8. **Zvejniecības likums** (stājās spēkā 1995. gada 12. maijā) ir jāņem vērā attiecībā uz tauvas joslas — sauszemes josla gar ūdeņu krastu, kas paredzēta ar zveju vai kuģošanu saistītām darbībām un kājāmgājējiem- noteikšanu. Publisko ūdeņu tiešā tuvumā tauvas joslā saskaņā ar Zvejniecības likuma 9. panta prasībām ir izvietojami galvenokārt labiekārtojuma elementi.

Attiecībā uz Ministru kabineta izdotajiem noteikumiem, kas var būt saistoši būvniecības un ūdensmalu attīstības jautājumos, jāpiemin daži, kas vispārīgi regulē būvniecības un attīstības plānošanas jautājumus, jo būvniecības procesa kārtība un nepieciešamo dokumentu saturs ir atkarīgs no plānotās būves grupas un plānotā būvniecības veida, ko nosaka Ministru kabineta noteikumi, piemēram:

- Ministru kabineta 2014. gada 19. augusta noteikumi Nr. 500 "**Vispārīgie būvnoteikumi**", saskaņā ar kuru 1. pielikumu atsevišķie labiekārtojuma elementi, kas atrodas publiskajā ārtelpā – soliņi, bērnu rotaļu ierīces, sporta aprīkojums, atsevišķās laternas un apgaismes ķermeņi, karogu masti, velosipēdu statīvi u.tml., ir noteikti kā I grupas inženierbūves;
- Ministru kabineta 2014. gada 2. septembra noteikumi Nr. 529 „**Ēku būvnoteikumi**”;
- Ministru kabineta 2014. gada 16. septembra noteikumi Nr. 550 „**Hidrotehnisko un meliorācijas būvju būvnoteikumi**”;
- Ministru kabineta 2017. gada 9. maija noteikumi Nr. 253 "**Atsevišķu inženierbūvju būvnoteikumi**";
- Ministru kabineta 2014. gada 14. oktobra noteikumi Nr. 633 „**Autoceļu un ielu būvnoteikumi**”;
- Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumi Nr. 240 "**Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi**", kuri nosaka vispārīgās prasības vietējā līmeņa teritorijas attīstības plānošanai, teritorijas izmantošanai un apbūvei, piemēram, prasības ūdeņu teritoriju plānošanai un izmantošanai: teritorijas plānojumā, lokālplānojumā vai detālplānojumā norāda publiskās peldvietas un atpūtas vietas pie publiskajiem ūdeņiem; dabisko ūdenstilpju un ūdensteču akvatorijas teritoriju aizliegts





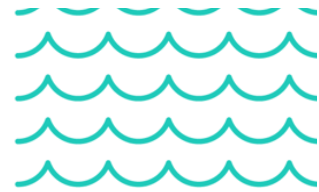
samazināt, piemēram, veicot teritorijas uzbēršanu vai veidojot mākslīgas salas, izņemot noteikumos uzskaitītos gadījumus; teritorijas plānojumā atbilstoši mēroga noteiktībai paredz piekļuves iespējas publiskajiem ūdeņiem; plānojot ūdensobjektu izmantošanu, teritorijas plānojumā vai lokālplānojumā var noteikt attālumu no krasta līnijas, kādā attiecīgajā ūdensobjektā var izvirzīt infrastruktūras būves un objektus; teritorijas plānojumā un lokālplānojumā publiskajos ūdeņos var noteikt teritorijas, kurās atļauts izvietot peldbūves pakalpojumu objektu ierīkošanai; teritorijas plānojumā vai lokālplānojumā var noteikt ūdensteču posmus vai ūdenstilpju daļas, kurās ir ierobežota tādu kuģošanas un citu peldošo līdzekļu izmantošana, kuriem ir iekšdedzes dzinēji; teritorijas plānojumā un lokālplānojumā nosaka izmantošanas veidu ierobežojumus ūdenstilpēs un ūdenstecēs, kas noteiktas par riska ūdensobjektiem saskaņā ar normatīvajiem aktiem par riska ūdensobjektiem;

- Ministru kabineta 2014. gada 14. oktobra noteikumi Nr. 628 "[Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem](#)", kas nosaka pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentu – ilgtspējīgas attīstības stratēģijas, attīstības programmas, teritorijas plānojuma, lokālplānojuma un to grozījumu, detālplānojuma un tematiskā plānojuma – saturu un izstrādes kārtību.
- Ministru kabineta 2015. gada 30. jūnija noteikumi Nr. 331 "[Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 208-15 "Publiskas būves"](#)";
- Ministru kabineta 2018. gada 12. jūnija noteikumi Nr. 326 "[Būvju klasifikācijas noteikumi](#)";
- Ministru kabineta 2015. gada 27. janvāra noteikumi Nr. 30 "[Kārtība kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai](#)" u.c.,

Tāpat Ministru kabineta līmenī ir pieņemts regulējums attiecībā uz peldvietu izveidošanu, uzturēšanu, kā arī ūdens kvalitātes nodrošināšanas jautājumiem:

- Ministru kabineta 2017. gada 28. novembra noteikumi Nr. 692 "[Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība](#)". Šie noteikumi nosaka peldvietas izveidošanas un uzturēšanas kārtību, peldvietas, kurās ūdens monitoringu peldsezonas laikā veic par valsts budžeta līdzekļiem, drošības un higiēnas prasības peldvietām, prasības sabiedrības informēšanai un kārtību, kādā izvietojami informatīvie uzraksti vai simboli par peldvietu, prasības peldvietu ūdens monitoringam, peldvietu ūdens kvalitātes novērtēšanas un klasificēšanas kārtību, prasības peldvietu ūdens aprakstiem un pasākumus peldvietu ūdens kvalitātes nodrošināšanai un cilvēku veselības aizsardzībai. Minēto Ministru kabineta noteikumu 8. punkts nosaka, ka peldvietu izveido saskaņā ar attiecīgās pašvaldības teritorijas plānojumā noteikto (atļauto) izmantošanu. Peldvietas robežas nosaka pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā attiecīgā peldvieta atrodas.

Attiecībā uz dažādu norāžu (reklāmas vai informācijas objektu) izvietojumu, Ministru kabineta līmenī ir pieņemts šāds regulējums:



- Ministru kabineta 2012. gada 30. oktobra noteikumi Nr. 732 "[Kārtība, kādā saņemama atļauja reklāmas izvietojšanai publiskās vietās vai vietās, kas vērstas pret publisku vietu](#)";
- Ministru kabineta 2005. gada 7. jūnija noteikumi Nr. 402 "[Noteikumi par reklāmas objektu vai informācijas objektu izvietojšanu gar ceļiem, kā arī kārtību, kādā saskaņojama reklāmas objektu vai informācijas objektu izvietojšana](#)".

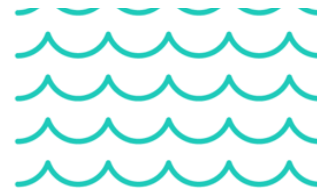
Saistībā ar norāžu un informācijas zīmju izvietojšanu Daugavā vai tās krastā, jāņem vērā arī Ministru kabineta noteikumi par zīmēm un norādēm, kuru izvietojšanu un lietošanu nosaka:

- Ministru kabineta 2016. gada 9. februāra noteikumi Nr. 92 "[Noteikumi par kuģošanas līdzekļu satiksmi iekšējos ūdeņos](#)", kuros ir noteiktas prasības arī iekšējo ūdeņu īpašniekam vai valdītājam attiecībā uz navigācijas zīmju izvietojšanu, piemēram, saskaņā ar noteikumu 83. punktu tas aprīko iekšējo ūdeņu akvatoriju ar šo noteikumu 3. pielikumā minētajām navigācijas zīmēm un ugunīm; nodrošina tilta aiļu izgaismošanu diennakts tumšajā laikā, ja tilta tiešā tuvumā notiek kuģošanas līdzekļu satiksme; nodrošina brīdinājuma zīmju izvietojšanu akvatorijās, kurās aizliegts izmantot attiecīgu veidu kuģošanas līdzekļus; nodrošina, lai navigācijas zīmes un ugunis pastāvīgi tiktu uzturētas atbilstošā tehniskā stāvoklī; publicē laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" un lielākajā attiecīgās administratīvās teritorijas preses izdevumā informāciju par akvatoriju, kur aizliegta kuģošanas līdzekļu satiksme, kā arī peldvietu ierīkošana. Šajos noteikumos noteiktas arī prasības peldbūvju izgaismošanu diennakts tumšajā laikā, kā arī ierobežotas redzamības apstākļos, un nosacījumi peldbūvju izvietojumam, proti, ka tās nedrīkst traucēt citu ūdens satiksmes dalībnieku drošību.

Nedaudz iepriekš, pieminot likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" mērķi, plašāk jāanalizē uz minētā likuma pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi:

- Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi Nr. 264 "[Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi](#)";
- Ministru kabineta 1999. gada 15. jūnija noteikumi Nr. 212 "[Noteikumi par dabas liegumiem](#)", kuros attiecībā uz Daugavu noteiktas divas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas liegumi, proti, Vecdaugava (Rīgas pilsētā) un Daugava pie Kaibalas (Lielvārdes un Ķeguma novados);
- Ministru kabineta 1999. gada 23. februāra noteikumi Nr. 69 "[Noteikumi par aizsargājamo ainavu apvidiem](#)", kuros kā īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – aizsargājamo ainavu apvidus ir noteikta "Augšdaugava" (Daugavpils, Ilūkstes un Krāslavas novados);
- Ministru kabineta 1999. gada 9. marta noteikumi Nr. 83 "[Noteikumi par dabas parkiem](#)", kuros īpaši aizsargājamās dabas teritorijas - dabas parki attiecībā uz Daugavu ir noteikta Daugavas ieleja (Skrīveru, Aizkraukles un Jaunjelgavas novadā) un Daugavas loki (Daugavpils un Krāslavas novadā), un Doles sala (Salaspils novadā).

Saskaņā ar Dabas aizsardzības pārvaldes datiem pavisam Latvijā ir 655 (informācija apkopota balstoties uz likumu un Ministru kabineta noteikumu un to grozījumu aktuālajām

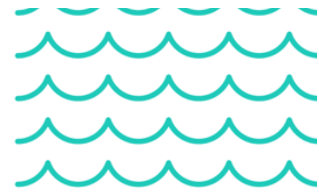


redakcijām, kas stājušās spēkā līdz 2017. gada 31. decembrim) ar likumiem vai Ministru kabineta noteikumiem apstiprinātas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, kas katrā atbilst kādai no astoņām aizsargājamo teritoriju kategorijām (*nacionālais parks, biosfēras rezervāts, dabas parks, aizsargājamo ainavu apvidus, dabas liegums, dabas rezervāts, dabas piemineklis, jūras teritorija*), kas savstarpēji atšķiras ar teritorijas izveidošanas mērķiem, teritorijas platību un dažādu aizsardzības pakāpi - atļautajām un aizliegtajām darbībām.

Regulējums attiecībā uz atsevišķām īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām, kas atrodas Daugavā vai Daugavas baseinā:

- Dabas parks "**Daugavas loki**" izveidots, lai saglabātu unikālo Daugavas ielejas vidusteces ainavu, vērtīgos dabas kompleksus, dabas daudzveidību tajos, kā arī kultūrvēsturiskos pieminekļus. Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi nav pieņemti.
- Dabas parks "**Daugavas ieleja**" izveidots, lai saglabātu Daugavas senlejas raksturīgāko posmu, kas palicis nepārveidots, būvējot Pļaviņu HES. Galvenā vērtība senlejas pamatkrasta stāvajai nogāzei līdz Dīvajas ietekai. Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi nav pieņemti.
- Dabas parks "**Doles sala**" izveidots, lai saglabātu Doles salas ainavu savdabību, dabas un kultūrvēsturiskās vērtības. Teritorijā ietilpst ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis - Doles salas dolomītu atsegums. Dabas parka izmantošanas un aizsardzības kārtība noteikta saskaņā ar Ministru kabineta 2011. gada 27. septembra noteikumiem Nr. 735 "[Dabas parka "Doles sala" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi](#)". Tajos noteikta arī kārtība, kādā izveidojama un lietojama speciālā informatīvā zīme dabas parka apzīmēšanai dabā, kā arī minētās zīmes paraugs;
- Aizsargājamo ainavu apvidus **Augšdaugava** dibināts, lai saglabātu izcilas kultūrainaviskas un dabaszinātniskas vērtības Daugavas ielejā un tās apkārtnē. Daugava izsenis bijusi tirdzniecības ceļš. Tās krastos tika veidotas apmetnes un kapsētas, tā ir bijusi ainavas (kā dabas un cilvēka veidojuma) attīstības pamats. Teritorijā konstatēti tādi ES Biotopu direktīvas biotopi kā – 3260 Upju straujteses un dabiski upju posmi, 2330 Klajas iekšzemes kāpas, 7160 Minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji, 9180 Nogāžu un gravu meži, 6210 Sausi zālāji kaļķainās augsnēs u.c. Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi nav pieņemti.
- Dabas liegums "Vecdaugava" izveidots, lai aizsargātu Latvijas un Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājamus biotopus un īpaši aizsargājamās sugas, tostarp Daugavas senajai deltai raksturīgas retas un izzūdošas augu sugas un augu sabiedrības, kā arī putnu sugas un to ligzdošanas vietas. Dabas lieguma izmantošanas un aizsardzības kārtība noteikta saskaņā ar Ministru kabineta 2018. gada 30. janvāra noteikumiem Nr. 65 "[Dabas lieguma "Vecdaugava" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi](#)". Tajos noteikta arī kārtība, kādā izveidojama un lietojama speciālā informatīvā zīme dabas lieguma apzīmēšanai dabā, kā arī minētās zīmes paraugs;





- Dabas liegums "Daugava pie Kaibalas" izveidots ūdensputnu atpūtas un ligzdošanas vietu aizsardzībai, kā arī īpaši aizsargājamo sugu un biotopu labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanai. Dabas lieguma izmantošanas un aizsardzības kārtība noteikta saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 30. jūnija noteikumiem Nr. 668 "[Dabas lieguma "Daugava pie Kaibalas" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi](#)". Tajos noteikta arī kārtība, kādā izveidojama un lietojama speciālā informatīvā zīme dabas lieguma apzīmēšanai dabā, kā arī minētās zīmes paraugs.

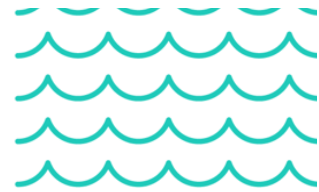
Attiecībā uz augstāk norādītajām atsevišķām īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām, kurām nav izstrādāti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (noteikumi, kas nosaka konkrētās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumus, tajā skaitā pieļaujamos un aizliegtos darbību veidus teritorijā vai tās funkcionālajā zonā), piemērojami Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi", savukārt pašvaldību ziņā ir sniegt priekšlikumus dabas aizsardzības plānu izstrādei.

Dabas aizsardzības plānus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām izstrādā, lai saskaņotu dabas aizsardzības, dabas resursu izmantošanas un reģiona ilgtspējīgas attīstības intereses, nodrošinot teritorijas dabas vērtību saglabāšanu, kā arī lai nodrošinātu labvēlīgu aizsardzības statusu tām īpaši aizsargājamām sugām un īpaši aizsargājamiem biotopiem, kuru aizsardzības nolūkā šī teritorija ir izveidota.

Dabas aizsardzības plāns nosaka nepieciešamo dabas aizsardzības un pieļaujamo saimniecisko darbību, atbilstoši īpaši aizsargājamu dabas teritoriju zonējumam. Iedalījums zonās (regulējamā režīma, lieguma, ainavu aizsardzības, neitrālā) tiek pamatots dabas aizsardzības plānā, papildus apstiprināts ar teritorijas individuālo noteikumu pieņemšanu. Dabas aizsardzības plāni ir saistoši visu līmeņu teritorijas plānojumiem un teritorijas apsaimniekotājiem. Pamatojoties uz dabas aizsardzības plānu, tālāk var tikt izstrādāti teritorijas individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, kurus apstiprina Ministru kabinets.

Kā vienu no piemēriem var minēt dabas parka "Daugavas ieleja" dabas aizsardzības plānu 2014. – 2026. gadam.

Pētījuma veikšanas laikā no 2018.gada augustam līdz 2018.gada novembrim ne VARAM, ne Valsts kancelejas rīcībā nav informācijas par tādu jaunu normatīvo aktu izstrādi, kuri varētu būtiski ietekmēt vai izmainīt esošo regulējumu ūdensmalu apsaimniekošanā un attīstīšanā.



ŪDENSMALU ATTĪSTĪBAI PIEMĒROJAMĀIS REGULĒJUMS PAŠVALDĪBU LĪMENĪ

No iepriekšējās šī pētījuma sadaļās ietvertās informācijas ir secināms, ka valstiskā līmenī ir salīdzinoši plašs regulējums gan būvniecības, teritorijas plānošanas, gan arī dabas aizsardzības jautājumos, kuri katrai pašvaldībai ir jāievēro arī attiecībā uz būvniecības un teritoriju labiekārtošanas jautājumiem Daugavas baseinā. Tajā pašā laikā ir virkne jautājumu, kas valstiskā līmenī netiek regulēti, nepieciešamā normatīvā regulējuma un attīstības dokumentu izstrādi atstājot pašvaldību ziņā.

Saskaņā ar Teritorijas attīstības plānošanas likumu teritorijas attīstība tiek plānota, reģionālajā līmenī izstrādājot plānošanas reģiona ilgtermiņa attīstības stratēģiju un attīstības programmu, savukārt vietējā līmenī - vietējās pašvaldības ilgtermiņa attīstības stratēģiju, attīstības programmu, teritorijas plānojumu, lokālplānojumus un detālplānojumus.

Analizējot normatīvo regulējumu attiecībā uz būvniecību un norāžu un zīmju izvietojumu publiski pieejamajās teritorijās ūdensmalās Daugavas baseinā, tika pētīti pašvaldību teritorijas plānojumi un to teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi, jo šādi dokumenti ir izstrādāti visās pašvaldībās. Visi teritorijas plānojumi, ieskaitot tos, kuri vēl tikai stāsies spēkā vai par kuriem ir izsludināta publiskā apspriešana, ir ērti apskatāmi geolatvija.lv mājas lapā internetā.

Papildus attiecībā uz norāžu un zīmju izvietojumu tika analizēti atsevišķu pašvaldību saistošie noteikumi par kārtību, kādā izvietojamas ielu un laukumu nosaukumu plāksnes un ēku un daudzdzīvokļu māju numurzīmes vai saistošie noteikumi par reklāmu, izkārtņu un citu informatīvo materiālu izvietojumu publiskās vietās, jo ne visās pašvaldībās šādi saistošie noteikumi ir pieņemti.

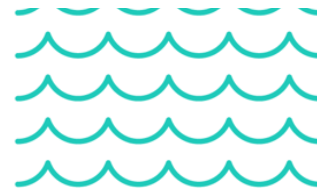
Nemot vērā faktu, ka saistošie noteikumi par publisko ūdeņu izmantošanu pašvaldību administratīvajās teritorijās ir pieņemti tikai dažās pašvaldībās no šajā pētījumā aplūkotajām, tie aprakstīti atsevišķā sadaļā.

1. Teritorijas plānojums un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi

Vispārējais princips, kas attiecināms uz visu pašvaldību teritorijas plānojumiem un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem ir tas, ka piegulošajās teritorijās Daugavas ūdens malās jāievēro noteikumi, kas attiecas uz konkrētās teritorijas zonējuma pieļaujamo apbūvi. Savukārt sadaļa "Ūdeņu teritorija" nosaka atļautās izmantošanas iespējas ūdenstilpņu akvatorijā. Ir pašvaldības, kuru teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos ir sīkāk aprakstīti atsevišķi nosacījumi attiecībā uz Daugavu un tās krastu attīstīšanu, bet citu pašvaldību noteikumos ir iekļautas vien salīdzinoši vispārējas normas.

Tā kā teritorijas plānojums un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi tiek izstrādāti saskaņā ar Ministru kabineta 2014. gada 14. oktobra noteikumiem Nr. 628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem", kuros ir noteiktas prasības minēto dokumentu saturam, proti, saskaņā ar noteikumu 32. punktu teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos nosaka:

- 32.1. prasības teritorijas izmantošanai katrā funkcionālajā zonā un apakšzonā;
- 32.2. apbūves parametrus katrā funkcionālajā zonā un apakšzonā;



32.3. nosacījumus detālplānojumu un to lokālplānojumu izstrādei, ar kuriem tiek grozīts pašvaldības teritorijas plānojums;

32.4. citas prasības, aprobežojumus un nosacījumus, ņemot vērā teritorijas īpatnības un specifiku."

Noteikumos Nr. 628 attiecībā uz lokālplānojumu izstrādi ir arī noteikta kārtība, kādā tiek izstrādāts lokālplānojums, kas skar vairāku pašvaldību teritoriju. Kā piemēru var minēt projektu „Rail Baltica”, kura īstenošana skar vairāku pašvaldību teritoriju.

Turpmāk kā piemēri tiks minēti dažādu pašvaldību teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu normas, kas būtu attiecināmas uz Daugavas ūdensmalu attīstību un būvniecību tajās.

Piemēram, saskaņā ar **Aizkraukles novada** Teritorijas plānojuma 2014. – 2026. gadam III sējumā "Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" (Saistošie noteikumi Nr. 2014/7 „Aizkraukles novada teritorijas plānojuma 2014.-2026. gadam teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi un grafiskā daļa) attiecībā uz sadaļu "Ūdeņu teritorija" noteikts:

"4.12. Ūdeņu teritorija

99. Galvenā izmantošana:

99.1. Ūdenssaimnieciska teritorijas izmantošana

99.2. Tehniskā apbūve un teritorijas izmantošana:

99.2.1. transporta lineārā infrastruktūra;

99.2.2. transporta apkalpojošā infrastruktūra;

99.2.3. inženiertehniskā infrastruktūra.

99.3. Publiskā ārtelpa:

99.3.1. ūdens telpas publiskā izmantošana

100. Zemes gabalu apbūves parametri Ūdeņu teritorijā (Ū) netiek noteikti. Būvniecība ūdeņu teritorijās ir atļauta, ja tā neizraisa nelabvēlīgas vides izmaiņas un nerada piesārņojumu.

101. Ūdenstilpju un ūdensteču krastos jāievēro tauvas joslas un virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas noteikumi.

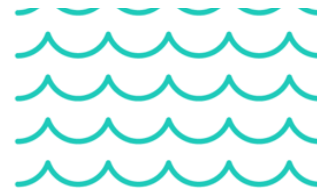
102. Upju krasta līniju drīkst izmainīt tikai krastu nostiprināšanai, lai novērstu to tālāku eroziju.

103. Virszemes ūdensobjektu gultņu reljefa izmaiņa ir pieļaujama tikai aizsērējušo ūdens baseinu iztīrīšanai, ja tā neizraisa nelabvēlīgas vides izmaiņas.

104. Mākslīgu ūdensobjektu vai ūdensnoteku izveidošana valsts autoceļu aizsargjoslās saskaņojama ar valsts ceļu pārvaldītāju.

105. Iedzīvotāju un tūristu aktīvajai atpūtai ūdenstilpnēs un ūdenstecēs, kā arī dīķos un ūdenskrātuvēs pieļaujams izmantot airu laivas un citus nemotorizētus ūdens braucamrīkus, kā arī laivas ar elektromotoriem, kuru izmantošanas regulācijai publiski pieejamos ūdeņos pašvaldība izdod atsevišķus saistošos noteikumus, saskaņā ar likumu „Par pašvaldībām”. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijās ūdeņu teritoriju izmantošana ir atļauta atbilstoši šo teritoriju individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem un citiem normatīvajiem aktiem.

106. Peldūdens kvalitātei peldvietās jāatbilst un peldūdens kvalitātes monitoringu, novērtēšanu un sabiedrības informēšanu jāveic atbilstoši 06.07.2010. MK noteikumu Nr.608



"Noteikumi par peldvietu ūdens monitoringu, kvalitātes nodrošināšanu un prasībām sabiedrības informēšanai" prasībām."

Šādi vai līdzīgi nosacījumi atrodami daudzu pašvaldību teritorijas plānojumos, kuros nav ietvertas īpašas atsauces uz Daugavu vai kādām tās īpaši aizsargājamajām teritorijām.

Tomēr ir arī teritorijas plānojumi, kuros ir ietvertas atsauces uz Daugavu, piemēram, jau iepriekš minētajā Aizkraukles novada Teritorijas plānojumā 2014. – 2026. gadam papildus vispārējam regulējumam attiecībā uz ūdeņu teritorijām, tiek noteikts plānojums teritorijām ar īpašiem noteikumiem:

"98. Vietas ar īpašiem noteikumiem:

98.3. Ar L3 apzīmētajā vietā (dabas parka "Daugavas ieleja" teritorija un tās tuvējā apkārtnē) kā atļautā izmantošana ir noteikta publiskā ārtelpa un viensētu apbūve. Šajā vietā apbūve pieļaujama tikai pēc detalizēta plānošanas dokumenta izstrādes, kurā, ņemot vērā dabas aizsardzības plānā noteikto, nosakāma ēkas atrašanās vieta un tās iespējamā integrēšanās kopējā ainaviskajā struktūrā.

98.4. Ar L4 apzīmētajā vietā (dabas parka "Daugavas ieleja" teritorija) kā atļauta izmantošana ir noteikta viensētu apbūve un Publiskā apbūve un teritorijas izmantošana."

Daugavpils novadā būvniecībai ūdensmalās saistošs ir Daugavpils novada teritorijas plānojuma 2012.-2023. gadam Teritorijas apbūves un izmantošanas noteikumi (Daugavpils novada domes 2014. gada 2. jūlija saistošie noteikumi Nr. 13), kurā attiecībā uz Daugavas ūdensmalām ir salīdzinoši daudz normu, gan vispārējās prasības ūdeņu teritorijām gan arī prasības ainavu aizsardzībai un ūdens resursu apsaimniekošanai, piemēram:

"2.2.12. Ūdeņu teritorija (Ū)

104. Funkcionālā zona Ūdeņu teritorija (Ū) ir noteikta, lai izplānotu un nodrošinātu racionālu un ilgtspējīgu ūdens resursu izmantošanu saimnieciskai darbībai, transportam, rekreācijai un vides aizsardzībai.

105. Šajā zonā iekļauj tās zemes vienības, kur saskaņā ar saskaņā ar aktuālas topogrāfiskās kartes mērogā M 1:10 000 informāciju dominējošais zemes lietošanas veids ir ūdens objektu zeme. Ūdeņu teritorijā ieskaita arī ūdensteces, kas ir garākas par 10 km, un ūdenstilpes, kuru platība lielāka par 1 ha lauku teritorijā, un ar platību virs 0,1ha ciemu robežās.

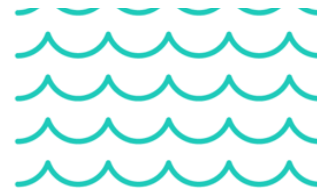
[..]

3.19.1. Prasības reljefa un augsnes virskārtas saglabāšanai

286. Aktīva saimnieciskā darbība, būvniecība un cita veida aktivitātes, kas paredz zemes virsas tehnogēnā pārveide, nav pieļaujami šādos iecirkņos, kur veidojas nestabili krasta posmi: Tartaciņas, Poguļankas, Mālkalnes, Bornes upīšu palienēs un gultnes likumojošajos posmos, kā arī Daugavas ielejas nogāzēs.

3.19.5. Prasības novada teritorijas ainavu aizsardzībai

307. Ainaviski vērtīgajās novada teritorijās aizliegts veikt darbības, kas būtiski pārveido ainavu un tās elementus, izmaina kultūrvēsturiskās vides īpatnības un novadam raksturīgos ainavu elementus vai samazina bioloģisko daudzveidību un ainavas ekoloģisko kvalitāti, darbības, kā rezultātā notiek ainavas rakstura izmaiņas, nozīmīgu skatu punktu un



perspektīvu aizsegšana, aizbūvēšana ar ēkām, apstādīšana ar kokiem, reljefa pārveidošana u.tml.

308. Par ainaviski vērtīgajām novada teritorijām, uz kuriem attiecas šo Noteikumu nosacījumi, Daugavpils novadā tiek uzskatīti:

308.1. nozīmīgas ainavu telpas:

308.1.1. nacionālās nozīmes ainavu telpas,

308.1.2. reģionālās nozīmes ainavu telpas

308.1.3. novada nozīmes ainavu telpas (Nīcgales meža masīvs, Višķu ainavu telpa, Daugavas ielejas ainavas aizsardzības zona);

[..]

3.19.7. Prasības virszemes ūdens resursu apsaimniekošanai

319. Ierīkojot atpūtas vietas upju un ezeru krasta joslā, maksimāli saglabājama dabiskā zemsedze, mežaudzes struktūra, pieļaujama kopšana, saglabājot lielos kokus (priedes, vītulus, ozolus, melnalkšņus), izcērtot krūmus un otrā stāva kokus.

320. Upju un ezeru krastos pieļaujama atpūtas vietu izveide, taču to izbūvē nedrīkst pārveidot krasta joslas reljefu (izņemot smilšu uzbēršanu peldvietās).

321. Nav pieļaujama tādu objektu būvniecība un ekspluatācija, kas var negatīvi ietekmēt normatīvajos aktos noteiktos ūdens kvalitātes mērķus.

322. Vides prasības virszemes ūdensobjektu teritorijās nosaka Aizsargjoslu likums. Ezeru individuālus izmantošanas noteikumus nosaka, izstrādājot ezera apsaimniekošanas plānu.

323. Daugavpils novada teritorijā ietilpstošā Daugavas palīene un pirmā virspalu terase ir noteikti par areāliem, kuri nav piemēroti jaunai kapitālai apbūvei.

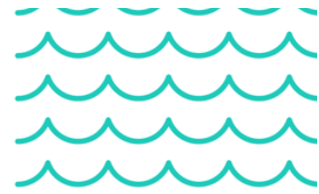
324. Ūdenstilpju un ūdensteču piekrastes īpašniekiem (valdītājiem) jārūpējas par to, lai netiktu pieļauta piekrastes teritorijas pārekspluatācija rekreatīviem mērķiem un nepieaugtu antropogēnā noslodze (zemsedzes nomīdīšana, biotopu degradācija, piesārņojums u.t.t.), lai netiktu pieļauta zivju resursu pārekspluatācija un lai nepieļautu ezera aizaugšanas veicināšanu.

[..]

326. 30 metrus platā joslā virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās, kuras ir platākas par 10 metriem, nav atļauts būvēt jaunas kapitālās būves un veidot dīķus. Daugavpils novada domes Būvvalde var nepiemērot šo nosacījumu, ja būvniecībai ir pamatots pozitīvs vides eksperta slēdziens."

Daugavpils novada teritorijas plānojumā ir atsauce uz Daugavpils novada teritorijā esošajiem publiskajiem ūdeņiem, proti, Daugavu (tās atzarojumi un Pļaviņu, Ķeguma un Rīgas HES ūdenskrātuves) — no Latvijas—Krievijas robežas līdz ietekai Rīgas jūras līcī (ieskaitot posmu pa Latvijas—Baltkrievijas robežu) kā publisko upi, kuras izmantošanu nosaka Civillikums.

Daugavpils pilsētas teritorijas plānojums 2019.-2031. gadam (Redakcija 1.0., par kuru apspriešana jau beigusies, bet tas vēl nav stājies spēkā) Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi arī salīdzinoši izsmēloši piemin Daugavu un dažādus nosacījumus tās krastu un pieguļošās teritorijas attīstībai:



"511. Pašvaldības administratīvajā teritorijā esošās ūdenstilpes, ūdensteces, kā arī mākslīgie ūdensobjekti var tikt izmantotas šādi:

511.1. zvejniecībai un zinātniski pētnieciskiem darbiem: visas ūdenstilpes, ūdensteces un mākslīgie ūdensobjekti;

511.2. ūdens ņemšanas vajadzībām: Lielais Stropu ezers, Mazais Stropu ezers un Zirgazaras;

511.3. ūdensspēka un ūdensceļu izmantošanai: Daugava;

511.4. atpūtai uz ūdeņiem un peldvietu organizēšanai: Šuņazars, Lielais Stropu ezers, Mazais Stropu ezers, Porohovka, Stropaka ezers, Daugava;

511.5. ūdenssportam: Šuņazars, Lielais Stropu ezers, Mazais Stropu ezers, Ruģeļu ūdenskrātuve, izmantojot ūdens transporta līdzekļus ar elektrisko dzinēju, Daugava;

514. Ūdens akvatorijās gar Daugavas krastu posmā no Ruģeļu apkaimes līdz Mežciema apkaimē atļauts ierīkot stacionāras vai laicīgas lietošanas platformas un molus, kafejnīcu, piestātņu izvietojšanai.

[..]

5.5.2. Ainaviski vērtīga teritorija (TIN51)

562. Saudzējamajās ainaviskajās teritorijas gar Daugavas, Laucesas, Meļņičkas un Šunicas upju krastiem.

[..]

563. Saudzējamajās ainaviskajās teritorijās aizliegta:

563.1. darbība, kas pārveido izveidojušos ainavu, ekoloģiskas un estētiskas nozīmes ainavas elementus un kultūrvides īpatnības;

563.2. darbība, kas izmaina ekoloģisko līdzsvaru, izņemot atpūtas vietu, autostāvvietu, izziņas taku un skatu laukumu ierīkošanu;

563.3. darbības, kas izraisa augsnes eroziju;

563.4. grunts uzbēršana, zemes virskārtas nostumšana;

563.5. minerālmēsļu, pesticīdu un citu ķīmisko vielu lietošana;

563.6. jebkādas darbības, kas piesārņo teritoriju."

Ikšķiles novada teritorijas plānojumā 2011. – 2023. gadam (Ikšķiles novada pašvaldības saistošie noteikumi Nr. 45/2011) III sējums Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi bez vispārējā regulējuma attiecībā uz aizsargjoslām, tauvas joslām un ūdeņu teritorijām ir ietverti arī šādi noteikumi:

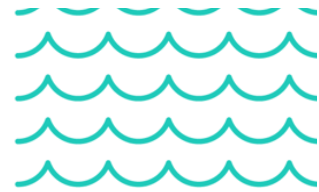
"313. Vietas ar īpašiem noteikumiem

313.2. ar DzM–2 apzīmētajā vietā Ikšķiles pilsētas teritorijā jā saglabā esošais raksturīgais Daugavas pamatkrasta reljefs un zaļumu teritorijas kā viens no raksturīgākajiem ainavas elementiem Ikšķilē. Izvietojot jaunu apbūvi ieteicams izmantot zemesgabala līdzenuma daļu, izvērtējot izmaiņas ainavā no nozīmīgākajiem skatu punktiem zemesgabalā un tā tuvākajā apkārtnē;

[..]

6.9. Teritorijas inženiertehniskā sagatavošana

412. Daugavas ūdenskrātuves riska teritorijā ar, izstrādājot detālplānojumu, apbūve pieļaujama tikai gadījumos, ja tiek novērsts maksimālais applūstamības risks (līdz 18.80



metriem virs jūras līmeņa), veicot teritorijas inženiertehnisko sagatavošanu - atbilstoši katras atsevišķās teritorijas plānotai (atļautai) izmantošanai."

Ilūkstes novada teritorijas plānojums 2019. - 2030. gadam (apspriešanās esošā redakcija) Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi

"261. Valsts nozīmes plūdu apdraudētās teritorijas ir Daugavas upe pie Pilskalnes pagasta un Dvietes upe Dvietes pagastā.

[..]

311. Teritorijas izmantošanā un apsaimniekošanā jāievēro Daugavas baseina apgabala apsaimniekošanas plānā noteiktie Pamata pasākumi un Papildus pasākumi, kas īstenojami visas Latvijas mērogā un konkrētos Daugavas baseina apgabala ūdensobjektos Ilūkstes novada pašvaldības teritorijā.

[..]

5.5.1. Ainaviski vērtīga teritorija (TIN5)

693. Ainaviski vērtīgās teritorijas TIN5 (kultūrvēsturiskas ainavas ar ainavisku skatu perspektīvām):

[..]

693.51. Skats uz Daugavas upi no pašvaldības ceļa "Plūdoņi - Asni" (Pilskalnes pagastā);

[..]

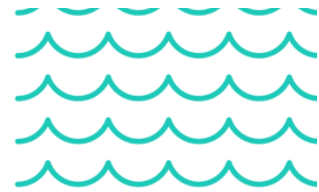
695. Ainaviski vērtīgās teritorijas TIN5 (kultūrvēsturiskas ainavas ar ainavisku skatu perspektīvām) Teritorijas plānojumā iekļautas, lai nodrošinātu Ilūkstes novadam nozīmīgo ainaviski vērtīgo teritoriju pārvaldību, kura ietver kultūrvēsturisko, ekoloģisko un vizuālo mozaīkveida ainavu vērtību aizsardzību, uzturēšanu un attīstību.

696. TIN5 teritorijās ir jāievēro normatīvajos aktos, dabas aizsardzības plānos, ainavu struktūrplānos noteiktās vispārējās vides un kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzības prasības, kas attiecas uz konkrētu teritoriju izmantošanu un apsaimniekošanu. Aizliegta jebkura saimnieciskā darbība, kas samazina ainavas kultūrvēsturisko, ekoloģisko un vizuālo vērtību. Pēc iespējas jā saglabā un jā uztur vēsturiski izveidojusies lauksaimniecības zemju un meža teritoriju proporcija, nodrošinot mozaīkveida ainavas raksturu ar skatu perspektīvām.

697. Izvērtējot konkrēto situāciju un nepieciešamību, ainavisko apsvērumu risināšanai, t.sk. mozaīkveida ainavas rakstura saglabāšanai, Pašvaldība TIN5 teritorijās var izvirzīt prasību izstrādāt ainavas tematisko plānojumu vai meža ieaudzēšanas plānu lauksaimniecības zemju lietošanas kategorijas maiņai meža zemēs.

698. Ēku un būvju būvniecība, t.sk. pārbūve ir jāveic izvēloties ainavā iederīgu arhitektūras stilu un ēku apdares materiālus. Ēku un būvju novietojums un labiekārtojums nedrīkst aizsegēt skatus uz ainavu vērtībām. Būvniecība, labiekārtojums un zemes lietošanas kategorijas maiņa vai atmežošana TIN5 teritorijās pieļaujama atbilstoši Teritorijas plānojumā, kā arī būvniecību un vides aizsardzību regulējošos normatīvos aktos noteiktajai kārtībai un ierobežojumiem.

699. Izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras labiekārtojuma objektus (informācijas stendus, atpūtas vietas, telšu vietas, stāvlaukumus, tualetes, atkritumu tvertnes u.c.) atļauts izvietot tikai ar kompetento valsts un Pašvaldības iestāžu saskaņojumu."



Attiecībā uz ūdeņu teritorijām plānojumā ir šāds regulējums:

"659. Ūdeņu teritorija (Ū) ir funkcionālā zona, ko nosaka, lai izplānotu un nodrošinātu racionālu un ilgtspējīgu ūdeņu resursu izmantošanu saimnieciskai darbībai, transportam, rekreācijai un vides aizsardzībai.

[..]

669. Virszemes ūdens objektu izmantošanai apbūvei (t.sk. dažādas būves teritorijas labiekārtojuma nodrošināšanai, organizētas peldvietas, glābšanas stacijas un citas ar sportu un rekreāciju saistītās būves), ja nodomātā izmantošana nav saistīta ar tauvas joslā atļautajām būvēm, obligāti izstrādājams detālplānojums vai būvprojekts, veicot būvniecības ieceres publisko apspriešanu.

670. Krasta līnijai jābūt brīvi pieejamai, bez žogiem vai citiem norobežojumiem, nodrošinot piekrastes tauvas joslu 10 m platumā, bet gar privāto ūdeņu krastiem - 4 m.

671. Ūdensteču un ūdenstilpju krastu līnijas drīkst nebūtiski izmainīt krastu nostiprināšanai, lai novērstu ūdensteču un ūdenstilpju krastu līniju tālāku eroziju, normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā izstrādājot būvprojektu krastu nostiprināšanai. Krastu nostiprināšanu drīkst veikt bez krasta līnijas izvirzīšanas, pārvietošanas ūdensteces vai ūdenstilpes virzienā.

673. Motorizēto ūdens transportlīdzekļu izmantošana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (ĪADT) atļauta, ja tā nav pretrunā ar ĪADT normatīvajos aktos noteikto. Papildus rekomendējams ievērot ĪADT dabas aizsardzības plānos noteiktos ierobežojumus attiecībā uz ūdens transportlīdzekļu izmantošanu.

674. Publiskās peldvietas jānorobežo ar bojām, motorizēto ūdens transportlīdzekļu izmantošana atļauta ūdeņos ārpus boju norobežotās teritorijas."

Gan **Jēkabpils pilsētas** spēkā esošajā teritorijas plānojumā, gan teritorijas plānojumā 2019. -2030. gadam (šobrīd publiskajā apspriešanā, pieņemšana plānota līdz 2019. gada 1. janvārim) Jēkabpils teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos piegulošajās teritorijās Daugavas ūdens malās jāievēro noteikumi, kas attiecas uz konkrētās teritorijas zonējuma pieļaujamo apbūvi. Savukārt sadaļa 5.6.4 "Ūdeņu teritorija" nosaka atļautās izmantošanas iespējas ūdenstilpņu akvatorijā.

Ogres novada teritorijas plānojuma 2012. -2024. gadam teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi attiecībā uz Daugavas pieminēšanu tajā ir samērā lakonisks, tā pieminēta vien pārsvarā attiecībā uz tauvas joslām un sadaļā "Ūdeņu teritorijas":

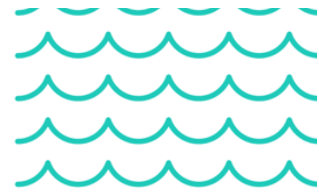
"220.10. Citi noteikumi blīvai savrupmāju apbūvei

F) Katram no jauna izveidojamo apbūves zemes vienību pārim, kurš piekļaujas Daugavai, Ogres upei vai Mazajai Juglai jānodrošina piekļūšana tauvas joslai no publiski lietojama ceļa vai ielas. Minimālais ceļa platums līdz tauvas joslai ir 4 m.

[..]

6.9. Ūdeņu teritorijas

228.4. Papildinājumi. Līdz citu pašvaldības saistošo noteikumu izdošanas, motorizēto ūdens braucamrīku izmantošana Ogres novadā atļauta Daugavā (Rīgas HES ūdenskrātuvē) un Ogres upes lejtecē (posmā no ietekas Daugavā līdz gājēju tiltam Ogres pilsētā Bērzu alejas trasē)."



Krāslavas novadā saskaņā ar Krāslavas novada teritorijas plānojumu 2013. - 2024. gadam teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi paredz šādu regulējumu Daugavas ūdensmalu attīstībai:

"6.2. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un objekti

453. Novada pašvaldības teritorijā normatīvajos aktos noteiktas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas:

[..]

453.2. Dabas parki

[..]

453.2.2. Daugavas loki;

453.3. Aizsargājamo ainavu apvidus „Augšdaugava” [..].

454. Dabas liegumu „Asūnes ezers” un „Starinas mežs”, dabas parku „Cārmaņa ezers”, „Daugavas loki” un „Dridža ezers”, aizsargājamo ainavu apvidus „Augšdaugava” un dabas pieminekļu izmantošana veicama saskaņā ar 16.03.2010. MK noteikumiem Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.

455. Dabas parka „Daugavas loki” papildus izmantošanas prasības nosaka dabas aizsardzības plāns 2010. – 2022. gadiem.

[..]

6.4. Ainavas saglabāšana un būvniecība

458. Paredzot būvniecību dabas parka „Daugavas loki” teritorijā, papildus ievērojamas dabas aizsardzības plānā 2010. – 2022. gadiem noteiktās prasības tradicionālās ainavas saglabāšanai.

459. Aizsargājamo ainavu apvidus „Augšdaugava” teritorijā:

459.1. aizliegts veikt darbības, kas būtiski pārveido ainavu un tās elementus, izmaina kultūrvēsturiskās vides īpatnības un reģionam raksturīgos ainavu elementus vai samazina bioloģisko daudzveidību un ainavas ekoloģisko kvalitāti;

459.2. aizliegts veikt būvniecību vai ierīkot stādījumus un ieaudzēt mežu, kas var aizsegēt skatu no publiski pieejamiem skatu punktiem un ainaviskiem ceļiem uz ainavai raksturīgajiem elementiem un vērtībām.

460. Paredzot būvniecību dabas parka „Daugavas loki” vai aizsargājamo ainavu apvidus „Augšdaugava” teritorijās, Pašvaldībai ir tiesības pieprasīt būvniecības ierosinātajam būvprojekta ietvaros veikt ainavas analīzi un norādīt specifiskas prasības projektējamajiem būvapjomiem.

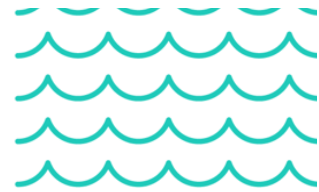
461. Ja paredzamā būvniecība dabas parka „Daugavas loki” vai aizsargājamo ainavu apvidus „Augšdaugava” teritorijās var negatīvi ietekmēt vidi un ainavu, Pašvaldība ir tiesīga nodot būvniecības ieceri publiskajai apspriešanai.

[..]

475. Prasības pilsētībūvnieciski nozīmīgu skatu saglabāšanai:

[..]

475.4. lai pilnveidotu nozīmīgu objektu un skatu vizuālu uztveramību, veidojot ainavu Daugavas krastā, veic ainaviskās cirtes atsevišķu skatu laukumu ierīkošanai.



475.5. *Ostas ielas galā un Rātūža ielas galā pie Daugavas saglabā publiski pieejamu laukumu ar panorāmas skatu pāri Daugavai."*

Ķekavas novadā teritorijas plānojuma 2009. - 2021. gadam teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos atsevišķas atsauces uz Daugavu nav pārāk izvērstas:

"75. *Ģeoloģiskās riska teritorijas:*

75.1. *Ķekavas pagastā par krastu erozijas riska teritoriju un bīstamu zonu, kur ir slidens un apdraudēta cilvēku drošība uzskatāms Daugavas (Rīgas ūdenskrātuves) stāvkrasts Rīgas HES dambja galā. Lai neizraisītu krastu nobrukšanu, ir noteikta 60 m josla, kurā jebkāda veida būvniecība jāsaskaņo ar Rīgas HES;*

[..]

79. *Upju baseinu apsaimniekošanas plāni:*

79.1. *Ķekavas pagastā nevienai ūdenstilpei nav izstrādāts apsaimniekošanas plāns;*

79.2. *ņemot vērā, ka Daugavas baseina apgabala apsaimniekošanas plāns (projekts izstrādāts 2002.gadā) nav apstiprināts MK, šī plāna pasākumu programma nav iekļauta AN, un tam ir rekomendējošs statuss.*

[..]

113. *Apbūves līnija gar Daugavu:*

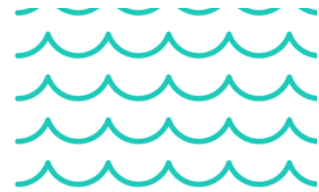
113.1. *gar Daugavas krastu tiek noteikta 20 m apbūves līnija. Atsevišķos gadījumos pieļaujama šī attāluma samazināšana, ja visi pārējie attiecīgajā teritorijā atļautie apbūves rādītāji tiek ievēroti, pamatojot to detālplānojumā, zemes ierīcības projektā vai būvprojektā."*

Salaspils novads ir viens no nedaudziem pētījumā aplūkotajiem novadiem, kuru teritorijās esošajām īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām ir izstrādāti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (Ministru kabineta 2011. gada 27. septembra noteikumiem Nr. 735 "Dabas parka "Doles sala" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"), savukārt teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi ir salīdzinoši īsi un lakoniski.

Rīgas pilsētas kā Latvijas galvaspilsētas un vislielākās teritorijas no šajā pētījumā aplūkotajām pašvaldībām statuss nosaka salīdzinoši detalizētu pieeju apbūves noteikumu izstrādē. Šobrīd apbūves noteikumus nosaka Rīgas domes 2005. gada 20. decembra saistošie noteikumi Nr. 34 "Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" (Rīgas teritorijas plānojums 2006.–2018. gadam un Rīgas domes 2006. gada 7. februāra saistošie noteikumi Nr. 38 "Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi".

Papildus iepriekš minētajiem dokumentiem Rīgas domē 2017. gada 15. decembrī ir apstiprināts tematiskais plānojums "Ūdens teritoriju un krastmalu tematiskais plānojums", kurā kā tā izstrādes nepieciešamības pamatojums norādīts:

"Ūdens objekti ir viens no vērtīgākajiem Rīgas dabas resursiem un ūdens teritorijas kopumā aizņem 16% no Rīgas teritorijas. Gan Daugavas, gan ezeru un mazo ūdensteču izvietojums ir būtiski ietekmējis pilsētas attīstību un tās telpisko struktūru.



Daugavas izeja uz jūru un labie iekšzemes sakari vairākus gadsimtus nodrošināja Rīgas ostas attīstību un pilsētas ekonomisko izaugsmi. Savukārt specifiskie dabas apstākļi, regulārie plūdi un upes mainīgā gultne ir radījusi virkni ekoloģiski nozīmīgu teritoriju, kas veido ievērojamu daļu Rīgas dabas pamatnes. Ūdens joprojām ietekmē Rīgas attīstību - pilsētas atrašanās Daugavas grīvā nosaka augstu gruntsūdens līmeni pilsētā, tādējādi definējot būvniecības apstākļus visā pilsētas teritorijā.

Ūdens objekti ir Rīgas pilsētas teritorijas daļa, kam piemīt funkcionāls, estētisks un ekonomisks potenciāls. Agrāk plaši izmantots tirdzniecībai, kuģošanai un atpūtai, šobrīd tas netiek izmantots pilnā mērā. Vērojot sabiedrības augošo interesi par ūdens objektu un to krastmalu izmantošanu atpūtai, sportam, zvejai un transportam, ŪD TmP izstrāde tika uzsākta, lai, izvērtējot ūdens piedāvāto potenciālu, radītu priekšnoteikumus ūdens objektu funkcionālai un telpiskai integrācijai Rīgas pilsētvidē (un ikdienas aprītē), kas tādējādi aktivizējot ūdenstilpju un krastmalu daudzveidīgas izmantošanas iespējas un saglabātu līdzsvaru vides prasību jomā.

Ūdens objektu un krastmalu tematiskajā plānojuma risinājumi sagatavoti, ņemot vērā gan normatīvajos aktos, gan pētījumos noteiktos ūdens objektu klasifikācijas principus, kas izriet no tiesiskiem (normatīvo aktu prasības), telpiskiem un ģeogrāfiskiem (izmērs, vides nozīmība, kvalitāte), kā arī sociāliem (rekreācijas potenciāls) aspektiem. Ņemot vērā, ka TmP risinājumi kalpos par pamatu RTP2030 izstrādei, sniegti priekšlikumi tā izstrādes ietvaros vērtējamajiem jautājumiem."

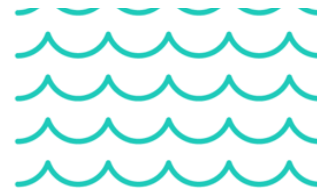
Atsevišķi pašvaldības saistošie noteikumi, kas reglamentētu būvniecību Daugavas ūdensmalā nav izdoti nevienā no pētījumā aplūkotajām pašvaldībām, saistošie noteikumi attiecībā uz publisko ūdeņu izmantošanu ir pieņemti tikai trijās pašvaldībās, citās līdzīgi jautājumi par, piemēram, pludmaļu ierīkošanu ir ietverti teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos.

2. Saistošie noteikumi attiecībā uz publisko ūdeņu izmantošanu

Likuma par "Par pašvaldībām" 43. pants nosaka, ka pašvaldības dome ir tiesīga izdot saistošos noteikumus par publiskā lietošanā esošo ūdeņu aizsardzību un uzturēšanu, paredzot administratīvo atbildību par to pārkāpšanu, ja tas nav paredzēts likumos.

Tā, piemēram, **Ikšķiles novads** ir viena no retajām šajā pētījumā aplūkotajām pašvaldībām, kurām ir izstrādāti atsevišķi saistošie noteikumi novada teritorijā esošo publisko ūdeņu un to krastu izmantošanai (Ikšķiles novada pašvaldības 2014. gada 30. jūlija saistošie noteikumi Nr. 25/2014 „Par kārtību, kādā izmantojami Ikšķiles novada administratīvajā teritorijā esošie publiskie ūdeņi un to krasti”), kuru mērķis ir saglabāt publisko ūdeņu un tiem pieguļošās teritorijas vides kvalitāti, šobrīd spēkā esošo normatīvo aktu prasībām, kā arī nodrošināt personu drošību publiskās atpūtas vietās pie un uz publiskiem ūdeņiem.

Noteikumi nosaka kārtību, kādā izmantojami Ikšķiles novada pašvaldības administratīvajā teritorijā esošie publiskie ūdeņi - Daugavas un Mazās Juglas daļas un tiem pieguļošā teritorija. Noteikumi nosaka arī kārtību, kādā pašvaldības administratīvajā teritorijā



esošajos publiskajos ūdeņos lietojami kuģošanas līdzekļi vai citi peldoši objekti neatkarīgi no to izmēriem, celtspējas, ietilpības un dzinēja jaudas.

Noteikumi nosaka arī pludmales un publisko ūdeņu lietošanas kārtību (novada publiskajiem ūdeņiem pieguļ divas pludmales - Ikšķiles pilsētas pludmale un Zemturu pludmale), pludmales īpašnieka un/vai valdītāja pienākumus un aizliegtās darbības pašvaldības pludmalēs.

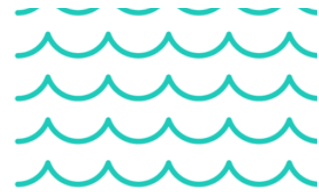
Atsevišķās nodaļās noteikti piestātnes izbūves, laipas uzstādīšanas un publisko ūdeņu krasta stiprināšanas noteikumi un kuģošanas līdzekļu un peldbūvju lietošanas noteikumi. Atļauta peldošu būvju izvietošana tikai ar publisku funkciju, kā arī būvju, kas paredzētas zivju resursu un zvejniecības pārvaldīšanai un uzraudzībai, kā arī kārtības uzturēšanai publisko ūdeņu akvatorijā. Noteikta peldbūves projekta sagatavošanas, izskatīšanas, īstenošanas kārtība. Noteikti aizliegumi kuģošanas līdzekļa vadītājam, atrodoties publisko ūdeņu teritorijā.

Arī **Ilūkstes novada** pašvaldība 2011. gada 31. martā ir izdevusi saistošos noteikumus Nr. 4/2011 „Par kārtību, kādā izmantojami un apsaimniekojami Ilūkstes novada pašvaldības administratīvās teritorijas ūdeņi”, kuru mērķis ir uzturēt tīrību un kārtību Ilūkstes novada administratīvajā teritorijā, paaugstināt drošību uz un pie ūdeņiem. Noteikumi paredz kārtību peldvietu izveidošanai, to apzīmēšanai dabā ūdenī un krastā, kā arī ūdenstilpes aprīkošanu ar aizlieguma vai ierobežojošām zīmēm, kas nosaka ūdens satiksmes ierobežojumus, vai brīdinājuma zīmēm, kas brīdina vadītājus par ūdens satiksmes īpatnībām un nosaka ūdens satiksmes režīmu konkrētajā ūdenstilpē.

Lielvārdes novada dome pašvaldības teritorijā esošo publisko ūdeņu un to piekrastes zonas izmantošanas kārtību ir noteikusi 2016. gada 30. novembra saistošajos noteikumos Nr. 31 "Kārtība, kādā izmantojami Lielvārdes novada administratīvajā teritorijā esošie publiskie ūdeņi un to piekrastes zona", kuru mērķis ir nodrošināt personu drošību pie un uz publiskiem ūdeņiem, saglabāt publisko ūdeņu un to krastmalu vides kvalitāti. Noteikumi neattiecas uz publisko ūdeņu un to piekrastes zonu, kas atrodas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (dabas liegums „Daugava pie Kaibalas”, dabas parks „Ogres ieleja”), kuru izmantošanu nosaka šo īpaši aizsargājamo dabas teritoriju noteikumi. Noteikumi nosaka pludmaļu, atpūtas vietu pie ūdeņiem un publisko ūdeņu lietošanas kārtību, būvniecību publiskajos ūdeņos un drošību tajos.

3. Saistošie noteikumi attiecībā uz informācijas zīmju izvietošānu

Atbilstoši Ministru kabineta 2014. gada 19. augusta noteikumu Nr. 500 “Vispārīgie būvnoteikumi” 1. pielikumam atsevišķs labiekārtojuma elements ir soliņš, bērnu rotaļu ierīce, sporta aprīkojums, atsevišķa laterna un apgaismes ķermenis, laipa, gājēju tiltiņš, karogu masts, ielu norādes stabs, velosipēdu statīvs u. tml. Savukārt saskaņā ar Ceļu satiksmes likuma 38. panta otro daļu satiksmes organizācijas tehnisko līdzekļu (ceļa zīmes, ceļa apzīmējumi, luksofori, transporta un gājēju plūsmas nožogojumi) izvietošānu, uzstādīšanu un noņemšanu veic ceļa pārvaldītājs atbilstoši saskaņotajai projekta dokumentācijai vai saskaņojot ar Latvijas Valsts ceļiem.



Attiecībā uz informācijas norādēm un zīmēm, kas tiek izvietotas Daugavā vai Daugavas krastos, nepastāv vienots regulējums (noteiktas tūrisma zīmes Daugavas ūdensceļam, boju un pieturas punktu zīmju grafiskā identitāte u tml.).

Ir pašvaldības, kurās ir pieņemti saistošie noteikumi, kuros noteiktas prasības reklāmu, izkārtnu un citu informatīvo materiālu izvietojumam un attiecīgi Daugavas ūdensmalu attīstības jautājumos tiek piemēroti šādi saistošie noteikumi, savukārt citās pašvaldības regulējums reklāmu, izkārtnu izvietojumam nav izstrādāts, bet ir izstrādāti saistošie noteikumi ielu nosaukumu plāksņu un ēku numurzīmju izvietojumam. Atbildot uz šī pētījuma ietvaros uzdotajiem jautājumiem dažas pašvaldības norādīja, ka attiecībā uz informācijas norāžu izvietojumu piemēro saistošos noteikumus ielu nosaukumu plāksņu un ēku numurzīmju izvietojumam.

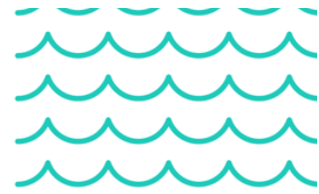
Piemēram, Aizkraukles novadā ir izstrādāti 2018. gada 29. marta saistošie noteikumi Nr. 2018/4 "Par reklāmu, izkārtnu un citu informatīvo materiālu izvietojuma kārtību Aizkraukles novadā", kuru 4. punkts nosaka, ka "Noteikumi attiecas uz reklāmas izvietojumu visā Aizkraukles novada administratīvajā teritorijā neatkarīgi no zemesgabala, ēkas vai cita objekta piederības." Savukārt 5. punkts nosaka, ka "Noteikumi neattiecas uz pašvaldības funkcionālo informāciju, valsts un novada pašvaldības dienestu norādēm (ceļa zīmes, transporta pieturu zīmes, māju numuru zīmes un tml.), kas izgatavotas pēc iepriekš apstiprināta tipveida projekta – etalona." Aizkraukles novadā ir pieņemti arī domes 2012. gada 26. janvāra saistošie noteikumi Nr. 2012/3 "Par kārtību, kādā izvietojamas ielu un laukumu nosaukumu plāksnes un ēku un daudzdzīvokļu māju dzīvokļu numurzīmes Aizkraukles novadā", kuri nosaka kārtību, kādā izvietojamas ielu un laukumu nosaukumu plāksnes un ēku un daudzdzīvokļu māju dzīvokļu numurzīmes Aizkraukles novada administratīvajā teritorijā.

Daugavpils novadā informācijas zīmju izvietojumam pašvaldība vadās pēc Daugavpils novada domes 2012. gada 27. septembra saistošajiem noteikumiem Nr. 14 "Par ielu nosaukumu un ēku numerācijas norādes izvietojuma kārtību Daugavpils novadā".

Ja norādes un zīmes, kas izvietojamas Daugavā vai tās krastā, nav atrunātas noteikumos par kuģošanas līdzekļu satiksmi iekšējos ūdeņos, tad Ikšķiles novadā tiek piemēroti Ikšķiles novada pašvaldības 2013. gada 27. novembra saistošie noteikumi Nr. 50/2013 „Par reklāmu un reklāmas objektu izvietojuma kārtību Ikšķiles novadā”.

Jēkabpils pilsētā ir pieņemti pašvaldības 2012. gada 20. decembra saistošie noteikumi Nr. 36 "Saistošie noteikumi par ēku numerācijas zīmju un ielu (laukumu) nosaukumu norāžu izvietojumu Jēkabpils pilsētā", savukārt Jēkabpils novadā - domes 2014. gada 25. aprīļa saistošie noteikumi Nr. 7/2014 "Par nekustamo īpašumu nosaukumu, ēku numuru un nosaukumu norāžu, ielu, māju un objektu norādzīmju izvietojumu Jēkabpils novadā".

Krustpils novada pašvaldības 2010. gada 18. augusta saistošie noteikumi Nr. 2010/23 "Par reklāmu, izkārtnu un citu informatīvu materiālu saskaņošanas un izvietojuma kārtību Krustpils novadā."



Salas novada domes 2018. gada 29. marta saistošo noteikumu Nr. 2018/2 "Par reklāmas izvietojumu Salas novadā"- 28. punkts nosaka, ka: *"Aizliegts izvietot reklāmu uz ūdens, arī izmantojot dažādus peldlīdzekļus (pontoni, plosti, kuģi, laivas u.tml.) un dažādus reklāmas izvietojuma palīgīdzekļus."*

Ogres novada pašvaldība ir norādījusi, ka attiecībā uz norāžu un zīmju izvietojumu publiski pieejamajās teritorijās ūdensmalās vispārīgi nepieciešama būvniecības ieceres dokumentācija kā I grupas būvēm. Atsevišķos gadījumos, izvietojot vizuālās informācijas materiālus, piemērojami Ogres novada pašvaldības 2013. gada 21. novembra saistošie noteikumi Nr. 50/2013 „Par reklāmas, izkārtņu, sludinājumu un citu informatīvo materiālu izvietojuma kārtību publiskās vietās Ogres novadā”. Noteikumi nosaka reklāmu, izkārtņu, sludinājumu, citu informatīvo materiālu izvietojuma kārtību visā Ogres novada teritorijā - neatkarīgi no zemes, ēkas vai objekta piederības. Šie noteikumi neattiecas uz funkcionālo informāciju: valsts un pilsētas dienestu norādēm (ceļa zīmes, transporta pieturvietu zīmes, ielu nosaukumu norādes u.tml.), kas izgatavotas pēc iepriekš apstiprināta tipveida etalona un tiek izvietotas atbilstoši attiecīgajai izvietojuma instrukcijai. Noteikumu 32. punkts nosaka, ka *ir aizliegts uzstādīt reklāmas objektus uz ūdens, arī izmantojot dažādus peldlīdzekļus (pontoni, plosti, kuģi, laivas u.tml.) un dažādus reklāmas izvietojuma palīgīdzekļus, ilgāk par divām dienām.*

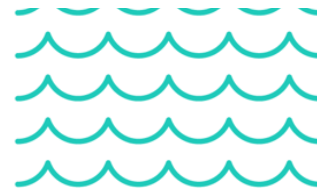
Ogres novadā ir pieņemti arī saistošie noteikumi par ēku numerācijas un ielu nosaukumu zīmju izvietojumu (2011. gada 22. decembra saistošie noteikumi Nr.29/2011 „Par ēku numerācijas un ielu nosaukumu zīmju izvietojuma kārtību Ogres novadā”).

Pļaviņu novada domes 2014. gada 23. oktobra saistošie noteikumi Nr. 13 "Par reklāmas un citu informatīvo materiālu izvietojumu publiskās vietās vai vietās, kas vērstas pret publisku vietu Pļaviņu novadā.

Jaunjelgavas novada domes 2015. gada 30. aprīļa saistošie noteikumi Nr. 2/2015 „Par ēku numerācijas zīmju un ielu nosaukumu norāžu izvietojumu Jaunjelgavas pilsētā”, kas nosaka ēku numerācijas zīmju un ielu nosaukumu norāžu dizainu un izvietojuma kārtību Jaunjelgavas novada Jaunjelgavas pilsētas administratīvajā teritorijā.

Skrīveru novada domes 2014. gada 31. jūlija saistošie noteikumi Nr. 13 "Par reklāmas izvietojumu publiskās vietās un vietās, kas vērstas pret publisku vietu, Skrīveru novadā".

Ķekavas novada domes 2010. gada 23. septembra saistošie noteikumi Nr. 29/2010 "Par vizuālās informācijas izvietojumu publiskās vietās Ķekavas novadā", kas reglamentē vizuālās informācijas materiālu izvietojuma un apsaimniekošanas kārtību publiskās vietās Ķekavas novadā. Noteikumi neattiecas uz funkcionālo informāciju - valsts un pašvaldības dienestu norādēm (ceļa zīmes, transporta pieturvietu zīmes, ielu nosaukumu norādes u.tml.), kas tiek izgatavotas un izvietotas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

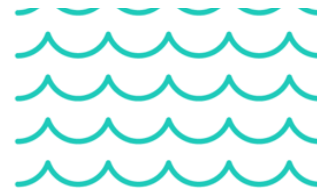


KAS IR BŪVE?

Atbilstoši Būvniecības likuma 1. panta 3. punktam būve ir ķermeniska lieta, kas tapusi cilvēka darbības rezultātā un ir saistīta ar pamatni (zemi vai gultni). Savukārt atbilstoši Būvniecības likuma 11. pantam visas būves iedala ēkās un inženierbūvēs, kas savukārt tiek iedalītas trīs grupās atkarībā no sarežģītības un iespējamās ietekmes uz vidi.

Būvju iedalījums grupās atbilstoši būvniecības procesam ir noteikts Ministru kabineta 2014. gada 19. augusta noteikumu Nr. 500 "Vispārīgie būvnoteikumi" (turpmāk – VBN) 1. pielikumā, taču būves ūdensmalās atsevišķi iedalītas kādā no būvju grupām nav, tādējādi VBN 1. pielikuma tabulā "Ēku iedalījums grupās" un "Inženierbūvju iedalījums grupās" dotais būvju uzskaitījums atbilstoši būvju grupām, jāņem vērā būvniecības procesā, piemērojot speciālajos būvnoteikumos noteikto.

No atbildēm uz aptaujā uzdotajiem jautājumiem secināms, ka pašvaldības, nosakot to, kas ir un kas nav uzskatāms par būvi, vadās no Būvniecības likumā noteiktā, kā arī katrā gadījumā individuāli vērtē iesniegto būvniecības ieceri un, piemēram, saņemot iesniegumu būvniecības iecerei Daugavas krastā, iespējams, rīkotu ieceres publisko apspriešanu.



SECINĀJUMI

1. No analizētajiem normatīvajiem aktiem un pašvaldību sniegtajām atbildēm ir secināms, ka nav vienotas prakses pašvaldību pieejā normatīvajam regulējumam attīstībai un būvniecībai Daugavas ūdensmalās – tikai dažās pašvaldībās ir izstrādāti saistošie noteikumi publisko ūdeņu un to krastu apsaimniekošanai un izmantošanai; ne visās pašvaldībās ir pieņemti saistošie noteikumi zīmju un informācijas norāžu izvietošanai.

2. Teritorijas plānojumos iekļauto normu attiecībā uz Daugavu analīze ļauj secināt, ka pašvaldību rīcība attiecībā uz kādas teritorijas attīstības plānošanu ir atkarīga no teritorijai noteiktā statusa. Ja pašvaldības teritorijā Daugavai ir noteikts īpašs statuss, piemēram – aizsargājamā teritorija, tad arī teritorijas plānojumā un citos plānošanas dokumentos pašvaldība visticamāk iekļaus izsmeļošus noteikumus konkrētās ūdensmalas attīstībai un tajā pieļaujamajai saimnieciskajai darbībai. Tomēr šī projekta īstenošanā iegūtais "skats no malas", kā arī Rīgas pilsētas piemērs ir pierādījis, ka visām pašvaldībām, neskatoties uz upei noteikto statusu attiecīgās pašvaldības teritorijā, būtu ieteicams skatīt Daugavas ūdensmalu kā atsevišķu regulējuma objektu, attiecīgi arī teritorijas plānošanas dokumentos aprakstīt noteikumus tās attīstībai. Šāda pieeja ļautu gan iedzīvotājiem, gan uzņēmējiem rast lielāku pārliecību par konkrētās teritorijas attīstības plāniem un iespējām.

3. Neskatoties uz plašo normatīvo regulējumu attiecībā uz būvniecības jautājumiem, to skaitā, būvniecību ūdensmalās, un šajā gadījumā – Daugavā, ir jāsecina, ka pašvaldību pieeja, izstrādājot normatīvo regulējumu savas kompetences ietvaros, atšķiras. Ir tādas pašvaldības, kuras savos teritorijas plānojumos samērā detalizēti iekļauj normas attiecībā uz kādu īpašu teritoriju attīstību, piemēram, Daugavas ūdensmalām (kuras var būt iekļautas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sarakstā, bet tikpat labi arī šāds regulējums ir paredzēts arī citām teritorijām), turpretim, citas pašvaldības jautājumus, kas reglamentēti citos normatīvajos aktos vai attīstības plānos un programmās, savos teritorijas plānojumos nemaz neiekļauj.

4. Šī projekta īstenošanas laikā iegūtais iedzīvotāju un uzņēmēju viedoklis, kā arī pašvaldību atbildes uz tām uzdotajiem jautājumiem, ļauj secināt, ka ne vienmēr iedzīvotājiem un uzņēmējiem ir pietiekami plašas zināšanas par to, kas attiecīgajā publiskajā teritorijā (šajā gadījumā – Daugavas ūdensmalā) no normatīvā viedokļa tiek atļauts, un kādas darbības ir aizliegtas. Ne vienmēr pašvaldību mājas lapās ir iespējams atrast nepieciešamo informāciju. Turklāt šīs jomas plašais regulējums, kas jau robežojas ar jomas pārregulāciju, cilvēkiem bez īpašām zināšanām būvniecības jautājumos neļauj pašiem orientēties plašajā normatīvo aktu klāstā. No pašvaldību ieinteresētības neskaidro jautājumu risināšanā ir atkarīga visas teritorijas ekonomiskā attīstība, tādēļ būtu ļoti ieteicams pašvaldībām vairāk laika un resursu veltīt proaktīviem skaidrojumiem par savu ūdensmalu attīstības jautājumiem, tostarp, normatīvā regulējuma skaidrojumiem.



5. Nav vienas pareizās pieejas iepriekšminēto jautājumu risināšanā, tomēr pašvaldību sadarbība un labās prakses apmaiņa būtu ļoti veicināma, jo tikai sadarbojoties un pārņemot labo praksi, tiek veicināta straujāka teritorijas attīstība.

6. Ņemot vērā jau iepriekš vairākkārt pieminēto plašo normatīvo regulējumu, kā arī dažādo pašvaldību attieksmi pret aizvien jauna regulējuma izstrādi, iespējams, apsverams būtu jautājums nevis par jauna normatīvā akta izstrādi, kas regulētu Daugavas ūdensceļa apzīmēšanai izmantojamās tūrisma zīmes, bojas un pieturas punktus, bet gan par vienotu vadlīniju izstrādi šo jautājumu piemērošanai.